

Daži padomi bērnu lasītveicināšanā

Grāmatas rosina fantāziju un iztēli, izklaidē, māca, audzina.

Grāmatas paplašina vārdu krājumu, ceļ izglītības un erudīcijas līmeni.

Grāmatas apmierina bērna vajadzību pēc jaunas informācijas, sniedz jaunus iespaidus.

Grāmatas ļauj ieraudzīt pasauli, kas atrodas ārpus mājas, dzīvokļa vai parka.

Grāmatu lasīšana – nozīmīgs solis bērna attīstībā, kas veicina domāšanu un intelektu, paplašina redzesloku.

Taču lasītprīeks nerodas pats no sevis. Kā lai to ieaudzina?

Padomi vecākiem: psihologa viedoklis

Krievu psiholoģe Viktorija Jurkeviča (*Виктория Юркевич*) iesaka šķirt tehnisko lasīšanu, kas ir tīri tehnisks process un prasa tehniskas iemaņas, no saturiskās lasīšanas, kad galvenā uzmanība tiek pievērsta nevis lasīšanas procesam un iemaņām, bet saturam. Tehniskā lasīšana prieku nesniedz, vēl jo vairāk – ja tai pievērš pārāk daudz uzmanības, bērnam var zust lasītprīeks pat uz visu mūžu. Gatavu recepšu, kā likt iemīlēt grāmatas un lasīšanu, nav. Taču ir intuīcija. Katrs bērns ir individualitāte un mīloši vecāki, sekojot savai sirdij, atradīs ceļu, pa kuru ievest bērnu grāmatu pasaulē. Ir gan daži vispārīgi noteikumi, kas būtu jāievēro, pieradinot bērnu pie grāmatām un lasīšanas, tāpat kā ir lietas, kuras nekādā gadījumā nedrīkstētu darīt, ja grib radīt bērnam lasītprīeku.

Lasīšanai jāsaistās ar prieku un labsajūtu. Par piespiešanu nevar būt ne runas. Izdomājiet jebkuru viltīgu paņēmieni vai spēli, taču bērnam ir jāvēlas lasīt, pat ja viņam nav īsti skaidrs, par ko tiek lasīts. Priecājieties par katru bērna izlasīto vārdu un nepievērsiet uzmanību kļūdām lasīšanas procesā. Vai nu labojiet tās neuzkrītoši, vai arī vispār nelabojiet. Lasīšanu sāciet ar piemērotām grāmatām – spilgtiem izdevumiem ar lieliem burtiem, kur ir daudz krāsainu attēlu un aizraujošs sižets.

Dažas interesantas metodes lasītprieka attīstīšanai.

Ļeva Kasiļa metode

Šo metodi izgudrojis krievu rakstnieks Ļevs Kasilis (*Лев Кассиль*, 1905–1970) un tā lieti noder darbā ar bērniem, kuri lasa jau daudz maz brīvi, taču paši to dara nelabprāt. Ņem grāmatu ar aizraujošu sižetu un lasa to bērnam priekšā, pašā interesantākajā vietā pēkšņi pārtaucot un aizbildinoties ar kādu svarīgu darbu. Bērns šādā situācijā pilnīgi noteikti lūgs turpināt lasīšanu, jo kurš gan negrib uzzināt sižeta atrisinājumu. Vecākiem tūlīt jāpaslavē bērns par izrādīto vēlmi lasīt un jāturpina lasīšana, tajā iesaistot arī bērnu – vienu teikumu tu, divus es.

Iskras Daunis metode

Krievu bērnu psiholoģes Iskras Daunis (*Искра Даунис*) metode ir ļoti radoša, taču prasa lielu izdomu tieši no vecākiem. Kādu rītu bērns pamostas un zem spilvena atrod vēstuli no Karlsona, kurā viņš dažos teikumos paziņo, ka bērnu ļoti mīl, grib ar viņu draudzēties un ir atstājis viņam dāvanu. Dāvana norādītajā vietā arī atrodas. Nākamajā rītā zem spilvena bērnu gaida vēl viena vēstule, kurā par dāvanu gan vairāk netiek teikts ne vārda, taču rakstīts, ka Karlsons bija gribējis bērnam atstāt biļeti uz cirku, taču redzējis, kā viņš rausta kaķi aiz astes, tāpēc biļetes uz cirku šoreiz nav. Ar katru dienu vēstules kļūst garākas, taču lasīšana arī sokas aizvien raitāk un patīkamāk.

Sena krievu tautas metode

Bērnam ļauj lasīt tikai tad, ja viņš labi uzvedas. Kā balva tiek dota iespēja ne tikai izlasīt dažas rindiņas vai pat puslapu teksta, bet arī izcepts speciāls cepums grāmatas veidā, kuru bērns drīkst apēst par godu lieliskajam notikumam – lasīšanai. Lasīšana – tas ir prieks un svētki, tas bērnam jāzina katrreiz, kad viņš ņem rokās grāmatu. Ja bērns uzvedas slikti, grāmatu lasīt nedrīkst. Tiesa gan šī metode nāk no laikiem, kad bērnu pirmā un galvenā lasāmviela bija Bībele...

Vienkāršas tatāru sievietes metode

Tas ir stāsts par to, kā īpaši apdāvinātu bērnu klasē bija bērns, kura māte neprata ne lasīt, ne rakstīt. Puisēns četrus gadus vecumā jau pazina burtus, taču lasīja slikti un tikai skaļi priekšā. Šai neizglītotajai sievietei bija apbrīnojama mātes intuīcija, par kuru liecina šāds gadījums. Māte ar dēlu dzīvoja komunālajā dzīvoklī, un reiz pie viņiem ienāca kaimiņiene. Bērns, nolēmis palielīties, ka jau prot lasīt, sācis lasīt priekšā. Protams, slikti un ar kļūdām. Kaimiņiene nolēmusi bērnu paaudzināt un teikusi: „Vai tad tā ir lasīšana? Iemācies kā nākas un tad lielies.” Māte tūlīt metusies bērnu aizstāvēt: „Trakā, ko tu dari? Viņš taču tikai vēl mācās lasīt. Bet tu viņam visu lasītprieku izbojā!” Arī pēc vairākiem gadiem, stāstot par šo gadījumu, sieviete

nespēja slēpt savu sašutumu: „Es viņu burtiski izdzinu. Un teicu – ja neproti apieties ar bērniem, nemaz nenāc. Divus gadus viņa pie manis nerādījās.”

Māte, protams, pelnīja maz, un ģimenes ēdienkartē katru dienu bija gandrīz tikai kartupeļi. Tad, lūk, viņa katru dienu lūdza dēla palīdzību – lai dēls kaut ko palasa priekšā, kamēr viņa mizo kartupeļus. Tā mātei rokas mazāk sāp, tika skaidrots dēlam. Puika ar prieku piekrita. Un, lūk, māte mizo kartupeļus, bet dēls sēž blakus uz ķebliša un lasa. Lasa slikti, ar kļūdām, mātei asaras riešas acīs, to klausoties. „Kāpēc tu raudi, māmiņ?” – „Es, dēliņ, esmu neizglītota, bet tu būsi zinātnieks un daudz grāmatu izlasīsi.” – „Jā, māmiņ.” Un tā trīs reizes dienā. Un katreiz prasījis mātei, kad iesim kartupeļus mizot, lai varu lasīt, lai tev rokas nesāp. Piecu gadu vecumā māte aizveda dēlu uz bibliotēku. Puisēns patiešām kļuva par zinātnieku – viņš ir matemātiķis un strādā ASV.

Padomi vecākiem: bibliotekāra viedoklis

Psihologi ir izpētījuši, ka lasītprīku un mīlestību pret grāmatām attīstīt iespējams tikai līdz 9 gadu vecumam. Vēlāk to izdarīt ir ļoti grūti, reizēm pat neiespējami. Tā nu iznāk, ka vislielākā atbildība izaudzināt labus lasītājus gulst uz vecāku pleciem, kuri ideālā gadījumā šajā darbā var rēķināties ar bērnu bibliotēku palīdzību.

Lasīšanas audzināšanas process sākas ģimenē, nevis bērnudārzā vai skolā, kā ir pieņemts uzskatīt. Skolā māca lasīt un rakstīt, taču mīlestību un cieņu pret grāmatu, lasītprīku, ieradumu pastāvīgi būt kopā ar grāmatu un nespēt savu dzīvi bez tās iedomāties var izveidot tikai ģimenē. Jo vecāki ir tie, kas stāsta vakara pasaciņu un atbild uz neskaitāmajiem „kāpēc?”, kopā ar bērnu apmeklē bibliotēku, izvēlas un lasa priekšā grāmatas.

Kad bērns lūdz nopirkt saldējumu, šokolādi vai rotaļlietu, viņš to prasa tieši jums. Viņš vērsas pie jums kā pie vistuvākā cilvēka, kas (vismaz pagaidām) viņam ir autoritāte. Tāpēc agrīnais vecums ir pats labvēlīgākais laiks, lai attīstītu bērnam lasītprīku un mīlestību pret grāmatām.

Krievu bērnu bibliotekāre Ludmila Lukzena (Людмила Лукзен) sniedz dažus ieteikumus.

Kad lasīt?

- Tūlīt, tikko bērns ir piedzimis.
- Lasīt kaut dažas minūtes, bet regulāri, katru dienu.
- Lasīt tikai tad, kad bērns ir labā noskaņojumā.
- Pieradināt bērnu gaidīt lasīšanu un lasīšanas laiku.
- Lasīt visur, kur vien tas ir iespējams.
- Mierināt bērnu ar grāmatas palīdzību gan tad, kad viņš raud, gan tad, kad niķojas.

Kā lasīt?

- Atrast ērtu un omulīgu vietu.
- Lasīt vai skaitīt no galvas dzejoļus, kurus paši atceraties no savas bērnības.
- Izmantot grāmatas, kuras var dot rokās arī bērnam.
- Šķirstīt grāmatu un aplūkot attēlus.
- Lasīt izteiksmīgi.
- Ļaut bērnam pašam izvēlēties grāmatu.
- Iepatikušās grāmatas lasīt atkal un atkal.

Izrādiet interesi par bērna lasīšanu

Nav nekā svarīgāka lasīšanas audzināšanā par lasīšanas prieka ieaudzināšanu. Esiet ceļvedis grāmatu pasaulē, nevis dzinējs vai kritiķis. Kad bērns ir iemācījies lasīt, lūdziet, lai viņš palasa jums priekšā. Ne mācību vielu, kas uzdots skolā, bet kādu interesantu stāstu, kamēr jūs, piemēram, gatavojat vakariņas. Ja bērns lasot kļūdās, tad, ja vien šī kļūda netraucē pareizi uztvert tekstu, nepārtrauciet, neļaujiet pazaudēt lasītprieku, jo bērns šo darbu pilnīgi noteikti dara ar lielu atbildības izjūtu. Pie kļūdas var atgriezties un kļūdaino vietu izlabot vēlāk. Radiet pārlicību, ka jums ir interesanti un viņa lasīšana ir jums bez gala noderīga. Nekad neizrādiet, ka bērna lasīšanu klausāties nepieciešamības spiests vai arī tikai pārbaudāt, kā viņš lasa. Atbalstiet priekšā lasīšanu, cik vien tas iespējams: lūdziet palasīt priekšā avīzi, žurnālu, stāstus, pasakas. Atcerieties: jūs esat aizņemts, jums nav laika lasīt, un jūsu bērns jums palīdz. Novērtējiet to! Nav labāka veida lasīšanas veicināšanai! Pārspriediet izlasīto, brīnieties, priecājieties, šausminieties kopā ar bērnu. Tas nemaz nav grūti, un palīdzēs izaudzināt Labu Lasītāju. Bērnam būs izkoptas iemaņas, kas atvieglos mācību procesu. Viņš zinās, ko darīt brīvajā laikā. Viņš spēs atrast un radoši pārstrādāt jebkuru informāciju. Tas pilnīgi noteikti ļaus viņam gūt panākumus! Kurš no vecākiem gan to nevēlas...

Sagatavots Latvijas Nacionālās bibliotēkas
Bibliotēku konsultatīvā centrā, pēc „БиблиоNETиК@” un „RussianLibrary.ca”
materiāliem